

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 94/2018-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. apríla 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ludmily Gajdošíkovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Ladislava Orosza v konaní o prijatej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Ing. Ľubomírom Niedelským, advokátska kancelária, Hviezdoslavova 7, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 34/02 po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 49/2010-31 zo 7. septembra 2010 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 34/02 v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 49/2010-31 zo 7. septembra 2010 p o r u š e n é b o l i .

2. [REDACTED] priznáva finančné zadostučinenie v sume 5 000 € (slovom päťtisíc eur), ktoré je mu povinný zaplatiť Okresný súd Bratislava I do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť [REDACTED] trovy právneho zastúpenia v sume 325,42 € (slovom trisťdvadsaťpäť eur a štyridsaťdva centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Ing. Ľubomíra Niedelského, Hviezdoslavova 7, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 94/2018-12 z 1. februára 2018 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 34/02 po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 49/2010-31 zo 7. septembra 2010.

Z obsahu podanej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je právnym nástupcom svojej matky [REDACTED], zomrelej [REDACTED], ktorá sa návrhom doručeným okresnému súdu 14. septembra 2001 domáhala určenia neplatnosti kúpnej zmluvy. Konanie bolo vedené pred okresným súdom najprv pod sp. zn. 15 Nc 8/01

a následne pod sp. zn. 15 C 34/02, pričom v predmetnej veci na základe podaných ústavných sťažností matkou sťažovateľa [REDAKOVANÉ] ústavný súd nálezmi č. k. I. ÚS 125/07-24 z 3. júla 2008 a č. k. I. ÚS 49/2010-31 zo 7. septembra 2010 vyslovil porušenie práv [REDAKOVANÉ] podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie a prikázal okresnému súdu konať vo veci samej. Ostatný nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 49/2010-31 zo 7. septembra 2010 nadobudol právoplatnosť 4. októbra 2010.

Podľa názoru sťažovateľa „*Odo dňa vydania nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 49/2010-31, zo dňa 7. 9. 2010 až do dňa 28. 7. 2016, súdne konanie na Okresnom súde Bratislava I prebiehalo kontinuálne, odhliadnuc od toho, že Okresný súd Bratislava I v uvedenom období vydal dve rozhodnutia, ktorými žalobu sťažovateľa zamietol resp. konanie zastavil, pričom na základe odvolaní sťažovateľa Krajský súd Bratislava obe tieto rozhodnutia zrušil ako nezákonné. Prieťahy v konaní sp. zn. 15C/34/2002 na Okresnom súde Bratislava I nastali po dni 28. 7. 2016 - t. j. po doručení uznesenia Krajského súdu Bratislava, sp. zn. 7Co175/2016-474, zo dňa 30. 6. 2016, samotnému okresnému súdu Bratislava I, ktorým zrušil jeho uznesenie sp. zn. 15C/34/2002-457 zo dňa 3. 12. 2015 o zastavení konania. Dátum doručenia je zrejmý z pečiatky potvrdzujúcej prijatie okresným súdom vyznačeným na uznesení krajského súdu. Sťažovateľ nemá žiadnu vedomosť o tom, že by porušovateľ Okresný súd Bratislava I odo dňa doručenia uznesenia krajského súdu t. j. odo dňa 28. 7. 2016 do dňa podania tejto sťažnosti /deň 23. 1. 2018/, čo je po dobu cca 18 kalendárnych mesiacov vykonal akýkoľvek úkon smerujúci k prejednaniu veci, s výnimkou doručenia rozhodnutia krajského súdu účastníkom konania.“.* Po prehľade vo veci vykonaných úkonov a po zhodnotení podmienok konania pred ústavným súdom sťažovateľ uzatvára, že „... v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 15C 34/02, ktorého účastníkom na strane navrhovateľa je sťažovateľ, dochádza k pokračovacím prieťahom. Sťažovateľ sa domnieva, že vec nie je právne ani skutkovo zložitá a nemyslí si, že by svojim postupom prispel k neprimeranej dĺžke konania alebo v ňom zapríčinil vznik zbytočných prieťahov.“.

Sťažovateľ v petite podanej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, a právo na prejednanie veci v primeranej lehote zakotvené v čl. 6 ods. 1 prvá veta Dohovoru... postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15C 34/02 porušené bolo.

Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje, aby Okresný súd Bratislava I konal vo veci vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 15C 34/02 bez prieťahov.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Okresnému súdu Bratislava I pokračovať v porušovaní namietaných práv sťažovateľa.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva [REDAKOVANÉ] finančné zadosťučinenie vo výške 6.000.- €, ktoré jej je povinný zaplatiť Okresný súd Bratislava I.

Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 325,42,- €...“

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania. Za okresný súd jeho predsedníčka listom sp. zn. 1 SprV 125/2018 z 2. marca 2018 a právny zástupca sťažovateľa zaujal stanovisko k predmetnému vyjadreniu okresného súdu listom z 19. marca 2018.

Predsedníčka okresného súdu vo vzťahu k postupu okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 34/02 a k podanej sťažnosti v podstatnom uviedla:

„Vychádzajúc z prehľadu jednotlivých úkonov vykonaných v spise sp. zn. 15 C 34/2002 mám za to, že tunajší súd v tejto veci koná priebežne a nedochádza k prieťahovosti namietanej sťažovateľom. V období od 30. 10. 2012 do 07. 03. 2014, ako aj v období od 11. 03. 2016 do 28. 07. 2016 sa spis sp. zn. 15 C 34/2002 nachádzal na Krajskom súde v Bratislave, ktorý bol predložený tunajším súdom na rozhodnutie o odvolaní žalobkyne proti rozsudku zo dňa 12. 06. 2012, sp. zn. 15 C 34/2002 a na rozhodnutie o odvolaní právneho nástupcu žalobkyne proti uzneseniu o zastavení konania zo dňa 03. 12. 2015, sp. zn. 15 C 34/2002.

Nestotožňujem sa s tvrdením sťažovateľa, že tunajší súd odo dňa 28. 07. 2016, t. j. odo dňa kedy mu bol vrátený spis sp. zn. 15 C 34/2002 z Krajského súdu v Bratislave spolu s jeho uznesením zo dňa 30. 06. 2016, č. k. 7 Co 175/2016-474 nevykonával žiadne úkony. Podľa prehľadu úkonov od daného dňa vyplýva, že tunajší súd počas doručovania rozhodnutia odvolacieho súdu zistil, že žalovaný v I. rade zomrel. Z uvedeného dôvodu musel zisťovať prostredníctvom Okresného súdu Košice I okruh dedičov po nebohom žalovanom v I. rade. Až po zistení tejto skutočnosti tunajší súd mohol rozhodnúť o zastavení konania voči žalovanému v I. rade, ktoré sa toho času doručuje stranám sporu.

Z uvedeného vyplýva, že na priebeh konania sp. zn. 15 C 34/2002 v namietanom období mala vplyv zásadná skutočnosť a to, že vo veci musel tunajší súd zisťovať v prvom rade okruh dedičov po nebohej žalobkyni a následne aj okruh dedičov po nebohom žalovanom v I. rade. V tejto súvislosti musel tunajší súd požiadať, aj opakovane o súčinnosť Okresný súd Košice I. K predĺženiu konania výraznou mierou prispelo teda to, že žalovaný v I. rade zomrel dňa 24. 07. 2016 a súd v konaní objektívne nemohol pokračovať bez zistenia jeho právnych nástupcov. Až z výsledkov dedičského konania po žalovanom v I. rade súd zistil, že tento nemá žiadnych právnych nástupcov.“

Právny zástupca sťažovateľa v písomnom stanovisku z 19. marca 2018, ktorým reagoval na vyjadrenie predsedníčky okresného súdu, v podstatnom zhrnul:

„Vo svojej sťažnosti sťažovateľ konštatoval, že súdne konanie odo dňa vydania nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 49/2010-31, zo dňa 7. 9. 2010 až do dňa 28. 7. 2016 prebiehalo kontinuálne, odhliadnuc od toho, že Okresný súd Bratislava I v uvedenom období vydal dve rozhodnutia, ktorými žalobu sťažovateľa zamietol resp. konanie zastavil, pričom na základe odvolaní sťažovateľa Krajský súd Bratislava obe tieto rozhodnutia zrušil ako nezákonné.

Prieťahy v konaní sp. zn. 15C/34/2002 na Okresnom súde Bratislava I nastali po dni 28. 7. 2016 – t. j. po doručení uznesenia Krajského súdu Bratislava, sp. zn. 7Co175/2016- 474, zo dňa 30. 6. 2016, samotnému okresnému súdu Bratislava I, ktorým zrušil jeho uznesenie sp. zn. 15C/34/2002-457 zo dňa 3. 12. 2015 o zastavení konania. Dátum doručenia je zrejmý z pečiatky potvrdzujúcej prijatie okresným súdom vyznačeným na uznesení krajského súdu. Porušovateľ po dobu viac ako 5 kalendárnych

mesiacov /odo dňa 28. 7. 2016 do cca dňa 17. 1. 2017/ držal vyššie uvedené uznesenie Krajského súdu Bratislava u seba v spise a nevykonal základný jednoduchý úkon - jeho bezodkladné doručenie resp. pokus o jeho doručenie účastníkom konania a následné vytýčenie pojednávania v predmetnej veci, čím spôsobil evidentné prieťahy v konaní.

Aj keď pri doručovaní uznesenia Krajského súdu Bratislava zo dňa 30. 6. 2016, sp. zn. 7Co 175/2016-474, dňa 17. 1. 2017 sa porušovateľ dozvedel, že žalovaný v 1. rade zomrel, už necelý mesiac na to dňa 8. 2. 2017 nadobudlo právoplatnosť uznesenie 14D 307/2016-14 z 13. 1. 2016, z ktorého sa porušovateľ dozvedel, že žalovaný v 1. rade zomrel bez zanechania majetku, a preto bolo dedičské konanie zastavené.

Ak by sme aj vzali do úvahy to, že takéto uznesenie bolo porušovateľovi doručené od Okresného súdu Košice I až dňa 30. 10. 2017 t. j. takmer 8 mesiacov po jeho právoplatnosti, a za tieto prieťahy v konaní porušovateľ možno nemohol /nedostatok iniciatívy porušovateľa spočívajúcej v priebežnom zisťovaní na Okresnom súde Košice I o stave dávno ukončeného dedičského konania sťažovateľ nevie, či môže namietat/, za následné prieťahy v konaní už porušovateľ plne zodpovedá.

Odo dňa 30. 10. 2017, kedy mu bolo doručené vyššie špecifikované právoplatné uznesenie o dedičstve, ktoré mu umožňovalo pokračovať v konaní až do dňa 19. 2. 2018 t. j. po dobu takmer 4 kalendárnych mesiacov, kedy porušovateľovi bola doručená výzva Ústavného súdu SR, aby sa vyjadril k ústavnej sťažnosti sťažovateľa, porušovateľ vôbec nekonal. Konat' začal až po zistení, že vo veci prebieha zisťovanie Ústavného súdu SR na podklade ústavnej sťažnosti sťažovateľa a to vydaním uznesenia zo dňa 23. 2. 2018, ktorým konania voči žalovanému v 1. rade zastavil.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou namietaného porušenia práv – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných na meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom,

či namietaným postupom súdu boli porušené práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04).

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojich práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 34/02.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejedaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza

zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote v ich všeobecnom poňatí je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, IV. ÚS 59/03, IV. ÚS 205/03). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (napr. PL. ÚS 25/01).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zrušený, a počnúc týmto dňom je úprava civilného sporového, civilného mimosporového a správneho súdneho konania predmetom Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku.

Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdu prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá, ako aj z § 117 ods. 1 OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov, a z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, keď sa bude konať nové pojednávanie.

Povinnosť súdu a sudcu konať bez priet'ahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expresis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní. Napríklad povinnosť súdu konať bez priet'ahov vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán, aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo z § 183 ods. 1 prvej vety CSP, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

Priet'ahy v konaní či nečinnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci, ktorý môže byť jedno či viacrázový, protiprávny a zároveň aj protiústavný útok týchto orgánov proti základným ústavou zaručeným právam (slobodám), ktorý v čase rozhodovania ústavného súdu predstavuje trvalé ohrozenie právne existujúceho stavu, a taký útok sám osebe nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci týchto orgánov. Z tejto fakticity musí preto následne vyplynúť, že dôsledkom takého zásahu orgánu verejnej moci nemožno čeliť inak, než ústavnou sťažnosťou a na ňu nadväzujúcim nálezom ústavného súdu.

K otázke posudzovania dĺžky konania a jej primeranosti (resp. neprimeranosti) ústavný súd tak opakovane pripomína, že túto nemožno vyjadriť numericky, lebo je podmienená objektívne charakterom prejednávanej veci a musí byť skúmaná s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, zložitnosť veci, požiadavky na vykonávanie dokazovania v priebehu konania, ako i správanie účastníkov a samotného súdu; do úvahy je pritom nutné vziať i to, čo je pre sťažovateľa v „hre“ (porov. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko). Prieťahy v konaní však nemožno ospravedlniť všeobecne známou preťaženosťou sudcov ani množstvom procesných úkonov sudcu; je totiž vecou štátu, aby organizoval svoje súdnictvo tak, aby princípy súdnictva, zakotvené v ústave i v dohovore boli rešpektované a prípadné nedostatky v tomto smere nemôžu ísť na ťarchu občanov, ktorí od súdu právom očakávajú ochranu svojich práv v primeranej dobe.

V posudzovanej veci nie je primárne prehliadnuteľné, že konanie vedené pred okresným súdom pod sp. zn. 15 C 34/02 trvá už viac ako 16 rokov a prieťahy v postupe okresného súdu judikoval už aj ústavný súd, a to v náleze č. k. I. ÚS 125/07-24 z 3. júla 2008, ako aj v náleze č. k. I. ÚS 49/2010-31 zo 7. septembra 2010, pričom ani tieto rozhodnutia ústavného súdu neovplyvnili ďalší postup okresného súdu, ktorý naďalej vo veci konal spôsobom ústavne neakceptovateľným, ktorý vyústil do vydania jeho dvoch rozhodnutí, a to rozsudku okresného súdu č. k. 15 C 34/02-321 z 12. júna 2012, ktorý bol zrušený uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 14 Co 545/2012-361 z 30. januára 2014, a uznesenia okresného súdu č. k. 15 C 34/02-457 z 3. decembra 2015, ktoré bolo zrušené uznesením krajského súdu č. k. 7 Co 175/2016-474 z 30. júna 2016.

Ako prieťahový hodnotí ústavný súd aj postup okresného súdu, ktorý od doručenia rozhodnutia krajského súdu, teda v čase od 28. júla 2016 až do momentu podania sťažnosti ústavnému súdu 23. januára 2018, nevykonal žiadny taký relevantný úkon, ktorý by smeroval k skončeniu veci, naopak, bezdôvodne zdržoval doručenie rozhodnutia od 28. júla 2016 až do 17. januára 2017, a to aj napriek tomu, že od 8. februára 2017 nadobudlo právoplatnosť dedičské rozhodnutie vydané v dedičskom konaní vedenom pod sp. zn. 14 D 307/2016, ktoré bolo sťažovateľovi doručené až 30. októbra 2017 a z ktorého sa okresný súd mohol dozvedieť o smrti žalovaného v 1. rade, čo samo osebe svedčí o nedostatku koncentrovaného postupu súdu smerujúceho k riadnemu ukončeniu konania zvlášť v takej veci, ktorej vybavenie trvá neprimerane dlho a v ktorej bolo konajúcemu súdu ústavným súdom prikázané konať bez prieťahov.

Krajský súd v uznesení č. k. 14 Co 545/2012-361 z 30. januára 2014 skonštatoval, že „Krajský súd... ako súd odvolací podľa § 10 ods. 1 O. s. p., preskúmal a prejednal vec bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 O. s. p., a dospel k záveru, že napadnutý rozsudok je potrebné zrušiť. K tomuto záveru dospel odvolací súd po preskúmaní konania prvostupňového súdu, ktoré predchádzalo jeho rozhodnutiu, na základe ktorého považuje napadnuté rozhodnutie za predčasné, a čiastočne aj za nepreskúmateľné, čím došlo aj k odňatiu práva účastníkom konania konať pred súdom.

Ako vyplýva z odôvodnenia napadnutého rozsudku, súd prvého stupňa žalobu zamietol z troch dôvodov, a to pre nedostatok aktívnej vecnej legitímácie navrhovateľky, z dôvodu nepreukázania naliehavého právneho záujmu navrhovateľky na požadovanom určení a vo vzťahu k odporcovi v 6. rade z dôvodu premlčania nároku, lebo súd mal za to, že námietku premlčania vzniesol odporca v 6. rade dôvodne. Ani s jedným z uvedených dôvodov zamietnutia žaloby, tak ako boli odôvodnené, sa odvolací súd nestotožňuje.

Ako vyplýva zo spisu, návrhom doručeným súdu faxom zo dňa 14. 9. 2001, doplneným predložením jeho originálu, sa navrhovateľka domáhala určenia neplatnosti kúpnej zmluvy uzatvorenej dňa 14. 9. 1998, ktorou jej manžel (odporca v 1. rade) odpredal nehnuteľnosti, nadobudnuté počas trvania ich manželstva, odporcovi v 2. rade a právnenému predchodcovi odporcov v 3. až 5. rade. Návrh bol podaný voči všetkým účastníkom právneho úkonu - kúpnej zmluvy (z dôvodu úmrtia ██████████ bol návrh podaný voči jeho právnym nástupcom). Napriek stručnosti žalobného návrhu bolo možné z jeho obsahu vyvodiť, že navrhovateľka namietala uzatvorenie predmetnej zmluvy z dôvodu rozporu s ust. § 145 ods. 1 OZ („byť sme nadobudli počas manželstva a vzhľadom na to, že nešlo o bežnú vec, je takýto právny úkon neplatný“), teda dovoľavala sa jej neplatnosti podľa § 40a OZ, lebo k predaju nehnuteľností došlo bez jej súhlasu. Súd prvého stupňa sa mal preto prejudiciálne zaoberať otázkou, či predmetné nehnuteľnosti patrili alebo nepatrili do bezpodielového spoluvlastníctva manželov - navrhovateľky a odporcu v 1. rade, a to aj napriek tomu, že zmluvu č. 01 0 0005/98/33 o prevode vlastníctva bytu z 10. 3. 1998 uzatvoril ako kupujúci len jeden z manželov, lebo toto považuje odvolací súd za rozhodujúcu skutočnosť pre prijatie záveru, či navrhovateľka je alebo nie je v tomto konaní aktívne vecne legitimovaná. Súd prvého stupňa sa však touto podstatnou otázkou vôbec nezaoberal, ani v odôvodnení svojho rozhodnutia neobjasnil, aký vplyv na predmet

bezpodielového spoluvlastníctva manželov (§143 OZ) majú okolnosti, či manželia v čase uzatvorenia zmluvy, určenia neplatnosti ktorej sa navrhovateľka svojim návrhom dovoľáva, spolu žili a viedli aj spoločnú domácnosť. V tejto časti je preto rozsudok nezrozumiteľný a nepreskúmateľný.

Zo spisu ďalej vyplýva, že po doručení návrhu na začatie konania odporcom v 2. až 5. rade na vyjadrenie sa k nemu (v januári 2002), bolo vo veci nariadené pojednávanie na deň 9. 5. 2006, ktoré sa neuskutočnilo nielen z dôvodu procesnej prekážky (nepreukázané doručenie predvolania odporcovi v 2. rade), ale aj z dôvodu ospravedlnenia navrhovateľky a jej právnej zástupkyne so žiadosťou o vypočutie navrhovateľky a odporcu v 1. rade prostredníctvom dožiadaného súdu vzhľadom na ich zdravotný stav. Súd vypočul len navrhovateľku prostredníctvom Okresného súdu Košice I dňa 29. 11. 2006. Podľa pokynu zákonnej sudkyne zo dňa 6. 9. 2011 (č. l. 289) mala byť navrhovateľka opätovne vypočutá dožiadaným súdom, ale v spise nie je zápisnica z jej druhého výsluchu v roku 2012 zažurnalizovaná. Zo spisu tiež vyplýva, že podaním doručeným súdu dňa 27. 10. 2010 právna zástupkyňa navrhovateľky rozšírila návrh o odporcu v 6. rade s odôvodnením, že z výpisu LV č. [REDAKOVANÉ] a LV č. [REDAKOVANÉ] kat. úz. [REDAKOVANÉ] vyplýva, že dňa 5. 8. 2005 bol povolený návrh na vklad vlastníckeho práva, na základe ktorého vlastníkom predmetných nehnuteľností sa stal odporca v 6. rade. Súd uznesením z 9. 12. 2010, č. k. 15C/34/2002-164 podľa § 92 ods. 1 O. s. p. rozhodol o pristúpení ďalšieho účastníka do konania, ktorý vo svojom písomnom vyjadrení k návrhu vzniesol námietku premlčania. Súd prvého stupňa ju uznal za dôvodnú, ale pre odvolací súd je nezrozumiteľné, o akom premlčanom nároku vo vzťahu k odporcovi v 6. rade súd rozhodol, pretože odporca v 6. rade nebol účastníkom zmluvy o prevode vlastníctva bytu zo dňa 14. 9. 1998, určenia neplatnosti ktorej sa navrhovateľka svojim návrhom dovoľávala. Podľa názoru odvolacieho súdu je preto táto námietka odporcu v 6. rade v tomto konaní právne irelevantná.

Aj keď sa nemožno stotožniť s tvrdením navrhovateľky v jej odvolaní, že len určovacou žalobou o určenie neplatnosti právneho úkonu môže súd rozhodnúť o relatívnej neplatnosti právneho úkonu podľa § 40a OZ, pretože tento názor je už rozhodovacou praxou súdov prekonaný (aj žalobou o plnenie sa možno dovolať relatívnej neplatnosti právneho úkonu podľa § 40a OZ), odvolací súd sa nestotožňuje ani so záverom súdu prvého

stupňa, že navrhovateľka nepreukázala naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Pokiaľ nie je vyriešená otázka aktívnej vecnej legitímácie navrhovateľky, je záver o nepreukázaní naliehavého právneho záujmu predčasný.

Pokiaľ sa v konaní preukáže, že navrhovateľka je oprávnenou osobou na dovolanie sa relatívnej neplatnosti predmetnej kúpnej zmluvy, treba podľa názoru odvolacieho súdu pri skúmaní naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení vychádzať z toho, že právny stav medzi účastníkmi konania bol v čase začatia konania jednoznačne sporný. K tomuto záveru dospel odvolací súd vychádzajúc z platnej judikatúry súdov, podľa ktorej pri určení vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ak je tu rozpor medzi zápisom v katastri a právnym stavom, je záujem na jeho určení vždy, lebo pre ustálenie existencie naliehavého právneho záujmu nie je rozhodujúce, či ide o žalobu na určenie vlastníckeho práva alebo žalobu o určenie neplatnosti právneho úkonu, keďže na základe oboch dôjde k zmene zápisu v katastri nehnuteľností.

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že prevod vlastníckeho práva k nehnuteľnosti patriacej do bezpodielového spoluvlastníctva manželov zjavne nie je bežnou vecou, ktorú môže v zmysle § 145 ods. 1 OZ vybavovať každý z manželov. Preto ak jeden z manželov uzavrie kúpnu zmluvu, predmetom ktorej je prevod vlastníckeho práva k takejto nehnuteľnosti, bez súhlasu druhého manžela, je takýto právny úkon považovaný za platný len do času, keď druhý manžel sa jeho neplatnosti dovolá (§ 40a OZ), pričom dovoláť sa musí voči všetkým účastníkom právneho úkonu. Aj navrhovateľka relatívnu neplatnosť uplatnila priamo v občianskom súdnom konaní v návrhu na začatie konania. Svoju žalobu podala včas a voči všetkým účastníkom právneho úkonu - kúpnej zmluvy. Účinky dovolania sa neplatnosti právneho úkonu teda mali nastať okamihom, kedy bola žaloba doručená odporcom. Napriek tomu však odporcovia previedli vlastnícke právo k nehnuteľnostiam (po 4 rokoch od podania žaloby) na tretiu osobu, a dokonca došlo aj k zbúraní obytného domu, v ktorom sa predmetný byt nachádzal, teda časť predmetu práva už ani neexistuje. Podľa názoru odvolacieho súdu si preto treba zodpovedať aj otázku, či by nebolo popretím práva na spravodlivý súdny proces, keby v prípade, že v dôsledku neodôvodnených prietáhov spôsobených súdom v konaní došlo k takej zmene okolností, na základe ktorých je naliehavý právny záujem spochybnený, a súd by tieto okolnosti a to, čoho sa chce

navrhovateľka ďalej domáhať, nezohľadnil, a žalobu zamietol len z formálnych dôvodov a bez toho, aby vec meritorne prejednal a rozhodol.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti odvolací súd zrušil napadnutý rozsudok podľa § 221 ods. 1 písm. f), h) O.s.p. a vrátil vec prvostupňovému súdu na ďalšie konanie (§ 221 ods. 2 O.s.p.), v ktorom bude povinnosťou súdu prvého stupňa doplniť dokazovanie v naznačenom smere a po vykonanom dokazovaní na zistenie rozhodujúcich skutočností následne vo veci opätovne rozhodnúť.“.

Krajský súd v uznesení č. k. 7 Co 175/2016-474 z 30. júna 2016 skonštatoval, že „*Odvolací súd vychádzajúc z uvedeného dospel na rozdiel od súdu prvého stupňa k rozdielnemu právnemu názoru o tom, že úmrtie pôvodnej navrhovateľky nie je v prejednávanej veci (ktorej predmetom je návrh na určenie neplatnosti Zmluvy o prevode vlastníctva bytu č. ■ na ■, zapísaného na LV č. ■, kat. úz. ■, uzatvorenej dňa 14. 9. 1998 medzi ■ ako predávajúcim a ■ a ■ ako kupujúcimi) dôvodom pre zastavenie konania. V danom prípade sa nejedná o prípad, kde práva a povinnosti, o ktoré v konaní ide, sú viazané podľa hmotného práva na osobu účastníka konania a neprechádzajú na právnych nástupcov, kde je určitá skutková podstata podľa právneho predpisu podmienená existenciou určitého účastníka konania, kde smrťou účastníka konania dochádza podľa hmotného práva k zániku právneho vzťahu, o ktorý v konaní išlo a ani o prípad, kedy účastník nemá žiadneho právneho nástupcu, ktorý by prevzal právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide.*

Na základe uvedeného odvolací súd rozhodnutie súdu prvého stupňa podľa § 221 ods. 1 písm. f), h/ O. s. p. zrušil a vec vrátil podľa § 221 ods.2 O. s. p. na ďalšie konanie. Súdu prvého stupňa dáva do pozornosti, že priebeh a výsledky konania o dedičstve nedávajú v danom štádiu konania dostatočný podklad ani pre jednoznačný záver, že právnym nástupcom po pôvodnej navrhovateľke je výlučne ■, nar. ■. Ako vyplýva z uznesenia Okresného súdu Košice I zo dňa 7. 10. 2014, č. k. 2D/78/2014-17, Dnot 69/2014, právoplatného dňa 31. 10. 2014, konanie o dedičstve bolo zastavené z dôvodu, že poručiteľka nezanechala majetok (§ 175h O. s. p.), takže ani nedošlo k prejednaniu dedičstva (viď § 175i a nasl. O. s. p.). Z doloženej Zápisnice o predbežnom

vyšetrení z 1. 8. 2014 (čl. 400) ďalej vyplýva, že poručiťka zomrela ako vydatá a [REDAKOVANÉ], nar. [REDAKOVANÉ] (ktorý následne oznámil, že trvá na pokračovaní v konaní a s ktorým ako s účastníkom konania na strane navrhovateľa súd prvého stupňa v konaní pokračoval) bol jediným dieťaťom poručiťky. Úlohou súdu prvého stupňa bude preto sa v ďalšom priebehu konania zaoberať i okruhom právnych nástupcov pôvodnej navrhovateľky.“.

Vzhľadom na už prezentované zistenia ústavný súd hodnotí postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 34/02, ktorý nerozhodol v merite veci ani po 16 rokoch od začatia konania a ani po dvoch vydaných nálezoch ústavného súdu č. k. I. ÚS 125/07-24 z 3. júla 2008 a č. k. I. ÚS 49/2010-31 zo 7. septembra 2010, ako postup blížiaci sa k odňatiu spravodlivosti, keďže ústavný súd už vo svojej predchádzajúcej judikatúre viackrát konštatoval, že je z ústavnoprávneho hľadiska neprijateľné, aby právna neistota v súdnom konaní (konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 15 C 34/02) nebola odstránená ani po viac ako 15 rokoch od jeho začatia (IV. ÚS 260/04, IV. ÚS 127/08, III. ÚS 152/08, IV. ÚS 251/08). Takáto zdĺhavosť konania totiž predlžuje stav právnej neistoty dotknutej osoby do tej miery, že sa jej právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07). Inými slovami, v právnom štáte je neprípustné, aby aj právne či skutkovo najnáročnejšie spory mohli trvať tak dlhú dobu, lebo platí zásada, podľa ktorej „oneskorená spravodlivosť je odmietnutou spravodlivosťou“ (porov. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Medvedevskiyi v Ukrajina z 20. 5. 2010, bod 75). Vzhľadom na uvedený záver by bolo bez právneho významu hodnotiť správanie sa sťažovateľa či právnu a faktickú zložitnosť veci.

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd teda dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 34/02 v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 49/2010-31 zo 7. septembra 2010 došlo k zbytočným priet'ahom a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Aj napriek zisteniu ústavného súdu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 34/02 v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 49/2010-31 zo 7. septembra 2010, neprikázal mu, aby v tomto konaní konal bez zbytočných prietahov, pretože táto povinnosť už bola okresnému súdu uložená v náleze ústavného súdu č. k. I. ÚS 125/07-24 z 3. júla 2008. Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výrokovej časti tohto nálezu.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 6 000 € z dôvodov uvedených v sťažnosti. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde. Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia zohľadňoval

ústavný súd aj doterajšiu celkovú dĺžku konania v trvaní 16 rokov, ktorú ústavný súd vyhodnotil ako „odňatie spravodlivosti“, ako aj tú skutočnosť, že ani ústavným súdom judikované prietahy v postupe okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 34/02 v jeho náleze č. k. I. ÚS 125/07-24 z 3. júla 2008, ako aj v náleze č. k. I. ÚS 49/2010-31 zo 7. septembra 2010 neprimäli tento súd k tomu, aby zintenzívnil svoj postup vo veci. Taktiež bral na zreteľ to, že okresný súd svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 34/02 nerešpektoval ústavným súdom daný príkaz konať bez zbytočných prietahov, tak ako mu bol tento príkaz konať uložený v náleze ústavného súdu č. k. I. ÚS 125/07-24 z 3. júla 2008. Ďalšou nie nepodstatnou skutočnosťou bol postup okresného súdu, ktorý vydal v posudzovanom období dve nezákonné rozhodnutia, a to rozsudok okresného súdu č. k. 15 C 34/02-321 z 12. júna 2012 a uznesenie okresného súdu č. k. 15 C 34/02-457 z 3. decembra 2015, ktoré predstavujú neefektívnu činnosť v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 49/2010-31 zo 7. septembra 2010.

Vzhľadom na prezentované zistenia, v dôsledku ktorých ústavný súd posudzoval podmienky pre priznanie finančného zadosťučinenia extenzívnejšie, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 €, ktorú ústavný súd považoval za primeranú tak, ako to je uvedené vo výroku v bode 2 tohto nálezu.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom, pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2018, a to prevzatie a príprava zastupovania a písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2018 šestina z výpočtového základu zo sumy 921 €,

čo činí za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 153,50 € a režijný paušál v sume 9,21 €, teda v celkovej sume 325,42 €. Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu. Písomné vyjadrenie právneho zástupcu z 19. marca 2018 nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah ako podanie relevantné na rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. apríla 2018